

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. P.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Szczecinie
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 maja 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie
z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt IV Ua 14/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego
w Koszalinie na rzecz radcy prawnego A. M. kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i
usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej
udzielonej ubezpieczonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

K. G., działająca w imieniu małoletniej wówczas A. P., jako jej
przedstawicielka ustawowa, w odwołaniu od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu
do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Szczecinie z 14 sierpnia 2020 r.,

numer [...], wniosła o jego zmianę przez wskazanie, że wobec małoletniej zachodzi dodatkowo konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji (pkt 7 wskazań). W dniu 12 maja 2022 r. A. P. ukończyła 18 rok życia. Do pisma z 16 maja 2022 r. załączono sygnowane przez nią oświadczenie o udzieleniu pełnomocnictwa do reprezentowania jej w sprawie matce K. G..

Sąd Rejonowy w Koszalinie, wyrokiem z dnia 19 lipca 2022 r.:

1. zmienił zaskarżone orzeczenie o zaliczeniu A. P. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, w ten tylko sposób, że wydał orzeczenie na stałe (pkt III orzeczenia o stopniu niepełnosprawności);

2. kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w Koszalinie, wyrokiem z dnia 28 października 2022 r. oddalił apelację odwołującą się od wyroku Sądu Rejonowego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że podzielił ustalenia i zapatrywania prawne Sądu pierwszej instancji, który stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie potwierdziło, że odwołująca się spełnia przesłanki z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 100 ze zm.), tzn., że istnieją podstawy do zaliczenia jej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Sąd podkreślił, że apelująca kwestionuje dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę dowodów w postaci opinii biegłych: urologa oraz psychiatry i psychologa, a w konsekwencji zarzuca dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, polegających na uznaniu, iż stwierdzone u odwołującej się schorzenia nie powodują konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Sąd Okręgowy uznał te zarzuty za bezzasadne, podkreślając, że przedmiotowe opinie były pełne i jasne, jako takie zaś stanowiły właściwą podstawę do czynienia prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie. Powołani biegli posiadali właściwe kompetencje, by w

sposób prawidłowy i kompleksowy ocenić stan zdrowia odwołującej się. W sposób dający się zweryfikować z punktu widzenia zasad logiki i doświadczenia życiowego przedstawili wnioski wypływające z analizy zgromadzonej w sprawie dokumentacji medycznej A. P., jak również - w przypadku opinii psychiatryczno-psychologicznej - z przeprowadzonego badania. Natomiast biegły urolog nie stwierdził podstaw do przeprowadzenia badania podmiotowego, uznając za wystarczające oparcie się na przedstawionej mu dokumentacji medycznej. Z dowodów z opinii biegłych wynika, że stwierdzone u odwołującej się schorzenia oraz zaistniałe w ich wyniku ograniczenia w jej funkcjonowaniu nie powodują konieczności stałej lub długotrwałej opieki nad nią ze strony innej osoby. Odwołująca się porusza się i komunikuje samodzielnie, wykazując samodzielną aktywność. Nie zaistniały zarazem podstawy do ustalenia wyższego stopnia niepełnosprawności niż stwierdzony w zaskarżonym orzeczeniu. Opinie prowadziły jedynie do uznania, że stwierdzony stopień niepełnosprawności winien być ustalony na stałe.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołująca się zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 278 § 1 k.p.c. oraz 286 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., przez pominięcie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego urologa jako nieistotnej dla rozstrzygnięcia sprawy, mimo że wystąpiły nowe okoliczności w postaci znaczącego pogorszenia się sytuacji zdrowotnej odwołującej się, a zatem dowód z tejże opinii był niezbędny dla stwierdzenia czy powinna mieć ustalony wyższy stopień niepełnosprawności niż stwierdzony w zaskarżonym orzeczeniu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stwierdzono, że jest ona oczywiście uzasadniona w zakresie naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. oraz 286 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c. Skarżąca podkreśliła, że Sąd drugiej instancji nie może pominąć nowych faktów i dowodów, jeżeli potrzeba powołania się na nie wynikła później niż w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. „Tymczasem niezastosowanie we właściwy sposób naruszonych przepisów skutkowało w istocie pozbawieniem powódki możliwości stwierdzenia przez biegłego urologa stopnia jej niepełnosprawności, a tym samym ustalenia czy stopień wykazany w zaskarżonym orzeczeniu był prawidłowy i zgodny z jej

rzeczywistym stanem zdrowotnym.” Dalej zauważyła, że do oceny stanu zdrowia, w tym zarówno stopnia niepełnosprawności, jak i kryterium konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji niezbędne są wiadomości specjalne w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., wymagające udziału w procesie biegłych lekarzy sądowych. Dowody z opinii biegłych mają zatem w takiego rodzaju sprawie zasadnicze znaczenie. Jak zaś wskazuje art. 286 k.p.c., Sąd ma prawo zażądać uzupełnienia opinii, a także dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. „W tym stanie wydane orzeczenie jawi się w sposób niewątpliwy za sprzeczne z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny. Pod tym właśnie kątem sformułowane zostały wnioski skargi kasacyjnej. Wobec powyższego, zasadne wydaje się przyjęcie niniejszej skargi do rozpoznania.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli

więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałyby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie I PK 316/13 (LEX nr 1511811), wyraził trafny pogląd, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa

materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych okolicznościach faktycznych zarzut obrazy prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I PK 208/13, LEX nr 1646059). Zatem, aby uznać, że wskazywane przez skarżącą dowody mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, niezbędne jest określenie przepisów prawa materialnego, które stanowiły (lub powinny stanowić) podstawę roszczenia zgłoszonego w odwołaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2012 r., I PK 125/12, LEX nr 1675322). Innymi słowy, możliwość uznania przez Sąd Najwyższy orzeczenia Sądu drugiej instancji za merytorycznie błędne uzależnione jest od oceny materialnoprawnych zarzutów, a skoro ich nie powołano w skardze kasacyjnej, to nie sposób przyjąć, że nawet jeśli w rzeczywistości do naruszenia wskazanych przepisów doszło, to mogło to mieć wpływ na wynik sprawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, że skarżąca przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinna zmierzać do wykazania, że wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia. Dlatego powołanie przez skarżącą zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi

Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Jest tak dlatego, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Oznacza to, że zakres dopuszczalnej kognicji Sądu Najwyższego wyznacza strona skarżąca, która z mocy art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. powinna przytoczyć podstawy kasacyjne, zaś granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia wskazanych przepisów prawa. Sąd Najwyższy jest władny dokonywać oceny tylko tych zarzutów, które zostały sformułowane przez skarżącego i nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów, a zwłaszcza nie może zastąpić skarżącego w wyborze przepisów, które mogły być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca nie zarzuciła w swojej skardze kasacyjnej obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania Sądu odwoławczego i w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych zarówno w podstawie zaskarżenia, jak i we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy.

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r. poz. 2437).

[SOP]

(r.g.)

